

Ungdom og sosiale medier

En teoretisk oppgave

BACHELOROPPGAVE (BOPPG30-O)

Politihøgskolen

2017

Kand.nr.: 598

Antall ord: 6285

Innhold

1. INNLEDNING	3
1.1 Valg av tema.....	3
1.2 Problemstilling	3
1.3 Avgrensning	3
1.4 Begrepsavklaring.....	4
1.4.1 Sosiale medier	4
1.4.2 Krenkelse.....	5
1.5 Oppgavens oppbygning.....	5
2. METODE	6
2.1 Valg av metode.....	6
2.2 Forforståelse	6
2.3 Kildesøk og kildekritikk.....	7
3. TEORI	8
3.1 Kriminalitetsforebyggende politiarbeid	8
3.2 Fenomenforståelse.....	9
3.3 Lovverk	9
4. DRØFTING.....	11
4.1 Politiets tilstedeværelse på Internett.....	11
4.2 Politiets arbeid med ungdom.....	14
4.3 Politiets arbeid med foreldrene	16
5. AVSLUTNING	19
6. LITTERATURLISTE	20

1. INNLEDNING

1.1 Valg av tema

Temaet for min bacheloroppgave er ungdom og sosiale medier. Omfanget av feltet og at det er såpass nytt gjør temaet høyst aktuelt å bygge en oppgave på. I løpet av praksisåret 2015/16 erfarte jeg to tilfeller av lovbrudd med krenkelser mellom unge på sosiale medier. Det første tilfellet var en anmeldelse fra en jente og hennes mor der de anmeldte om lag ti ungdommer for å ha delt et nakenbilde av jenta i en felles Facebook-samtale. Vedlegget til anmeldelsen var 24 sider utskrift fra samtalen hvor bildet var publisert flere ganger. Det andre tilfellet var en melding fra en gutt som anmeldte en jente han traff på nettet for å ha delt flere nakenbilder av ham. Bildene ble først sendt frivillig, men etter press om å gjøre bildene offentlig sendte han henne flere bilder. I disse sakene fikk jeg erfare hvor omfattende, komplekse og ressurskrevende slike saker kan være for politiet, men også hvilken påkjenning det er for offeret å vite at bildene kan nå familie, venner og medelever. Effekten av å forebygge denne type saker er derfor stor for både politiet og offeret.

1.2 Problemstilling

Hvordan kan politiet forebygge seksuelle krenkelser mellom 15-17 åringer på sosiale medier?

1.3 Avgrensning

Den første avgrensningen er aldersgruppen. Jeg avgrenser gruppen "ungdom" til å gjelde personer i alderen 15-17 år. Dette er tid hvor ungdommen enda ikke er myndige, men likevel straffeansvarlige etter den kriminelle lavalderen på 15 år. Oppgavens avgrensning på 15-17 år er også satt med tanke på at dette er en krevende tid på videregående skole som for mange er preget av utprøvnings, sosialt press og tilhørighet. I tillegg kan konsekvenser av handlinger og valg tatt i denne tiden kunne ha betydning for fremtiden.

Den andre avgrensningen vil være innen politiets forebyggende arbeid. I denne oppgaven velger jeg å fokusere på generell forebygging, og går ikke i dybden på de ulike arbeidsmetodene som personorientert-, lokalorientert- og situasjonsorientert forebygging. Dette gjør jeg for å kunne besvare problemstillingen i et bredere omfang. Fagfelt som etterretning, etterforskning og bruken av straff vil heller ikke bli omhandlet.

Den tredje avgrensningen vil være seksuelle krenkelser ved bildedeling og deling av film på sosiale medier. Krenkelser som er fremsatt skriftlig i en chattesamtale, muntlig i en telefonsamtale eller gjennom direkte videosamtaler faller utenfor oppgavens avgrensning.

Den fjerde og siste avgrensningen vil være muligheter internt i politiet og politiets arbeid med ungdom og foreldre. Etter oppgavens størrelse valgte jeg å ikke gå i dybden på det tverrfaglige samarbeidet mellom politi, skole, barnevern og andre aktører. Avgrensningen er gjort med tanke på at politiets bevisstgjøring om opptreden på nett, arbeid med ungdom og foreldre er enkle tiltak som en politiansatt kan benytte seg av i sin daglige virke for å forebygge seksuelle krenkelser mellom 15-17 åringer på sosiale medier.

1.4 Begrepsavklaring

1.4.1 Sosiale medier

Sosiale medier defineres som: ”nettbaserte tjenester som legger til rette for mange-til-mange kommunikasjon og hvor innholdet i stor grad skapes av brukerne selv” (Aalen, 2015). Noen bruker forkortelsen ”SoMe” av begrepet. Medietilsynet rangerer programmene Snapchat, Instagram og Facebook som de mest populære blant ungdom (Medietilsynet, 2016, s.7). Innholdet, utforming og bruksområdet kan være svært forskjellig mellom de ulike programmene. Felles for kommunikasjonen i sosiale medier er at den ofte foregår i spontane former og informasjonen blir spredt hurtig til en stor offentlighet (Wessel-Aas, 2015, s.78).

Snapchat rangeres som det mest populære programmet. Høyesterett forklarer Snapchat i HR-2016-2263-A (Snapchat-saken) som en mobilapplikasjon for deling av øyeblikksbilder til én eller flere mottakere. Avsenderen bestemmer hvor lenge mottakeren kan se bildet på sin telefon. Lengste visningstid er 10 sekunder. Etter den tilmålte tiden forsvinner bildet fra skjermen og slettes. Bildet kan riktignok lagres ved å ta et ”skjermdump” som er et fast bilde av skjermen. Avsender mottar et varsel om at et skjermdump er tatt dersom bildet lagres på denne måten. Det finnes videre flere applikasjoner og fremgangsmåter som gjør det mulig å lagre bildene uten at avsenderen får kjennskap til at bildet er lagret. Undersøkelser av barn og unges medievaner viser at bildene som sendes ofte er nakenbilder (Medietilsynet, s.61-62). Når nakenbilder, eller ”nudes” som noen kaller det, sendes, lagres eller deles videre oppstår denne oppgavens kjerne, seksuelle krenkelser.

Facebook er en gratisapplikasjon hvor brukerne gjennom personlige profiler kan publisere innlegg, dele bilder og videoer med sine kontakter, såkalte Facebook-venner, over Internett. Mye av aktiviteten på Facebook skjer gjennom såkalte Facebook-grupper. En gruppe kan være åpen og tilgjengelig for alle, eller lukket ved at deltakerne må inviteres med.

Kontaktlistene kan struktureres etter hvem som får tilgang til å se profilens aktivitet. Nyere undersøkelser viser at omtrent 3,7 millioner nordmenn har en Facebookprofil, hvorav 300.000 av disse er i alderen 13-18 år. Av disse bruker 8 av 10 Facebook daglig (Ipsos og TNS Gallup gjengitt i Marthinsen, 2016). Et underprogram av Facebook er Messenger som åpner for lukkede samtaler mellom to eller flere personer i såkalte gruppesamtaler. Mens de voksne brukerne deler innlegg og bilder åpent med sine kontakter, kjennetegnes den yngre gruppen av en mer "lukket kommunikasjon" med flere private meldinger og grupper.

1.4.2 Krenkelse

Å bli krenket handler om å bli utsatt for noe man ikke ønsker. Der for eksempel mobbing stiller krav til gjentatte negative handlinger over en viss tid har ikke krenkelser det samme kravet til gjentakelser og varighet. "Å bli avbildet på en bestemt måte, og at et bilde som var ment for noen få blir sett av mange man ikke kjenner, kan oppleves som en krenkelse av den som er avbildet. (...) Bildet behøver ikke nødvendigvis å ha et seksuelt innhold for å oppleves som krenkende" (Suseg, Grødem, Valset og Mossige, 2008, s.13).

Denne oppgaven handler om *seksuelle krenkelser* som kan forklares som deling av seksualiserte bilder mot personens vilje (Berggrav og Hegg, 2014, s.15). Et eksempel på en slik krenkelse på nett kan være når et nakenbilde blir delt med eller vist til andre personer enn den avsenderen i utgangspunktet sendte til. Krenkelser over nett kjennetegnes av at offeret har liten kontroll over omfang og hvem som er involvert. Når bildet eller filmen blir sett av flere og delt med flere fører dette til at omfanget av krenkelsen eskalerer. Grunnet overgang fra personlig kontakt til Internett er offeret mer tilgjengelig enn før og utsatt overalt hele døgnet (Bjørkeng 2011 gjengitt i Sunde, s.175, Staksrud, 2013).

1.5 Oppgavens oppbygning

Oppgaven er delt inn i innledning, metodedel, teori, drøfting og avslutning. I det kommende metodekapittelet forklarer jeg valget av metode og redegjør for min for forståelse av ungdom

og sosiale medier. Under denne delen følger også en innføring i kildesøkene med hva jeg har søkt på, hvor jeg har funnet litteratur og vurdering av kildene. Teoridelen inneholder sentral teori som ligger til grunn for argumentasjonen i drøftingen. I denne oppgaven utgjør forebygging, fenomenforståelse og lovverket det teoretiske grunnlaget. I drøftingsdelen har jeg gjennom en avgrensning valgt å drøfte politiets muligheter for å forebygge seksuelle krenkelser mellom 15-17 åringer på sosiale medier innen følgende tre områder: forebygging gjennom tilstedeværelse på Internett, forebygging med ungdom og forebygging med foreldre. Helt til slutt i oppgaven følger en avslutning som oppsummerer hovedpunktene.

2. METODE

2.1 Valg av metode

Metode handler om hvordan man innhenter informasjon og bruker denne i arbeidet. Dallan (2007) skrev følgende om metode: "Metoden vil hjelpe en med å samle inn den informasjonen som er nødvendig for å løse oppgaven (s.83)". Mitt metodevalg for denne oppgaven er en teoretisk oppgave hvor jeg benytter meg av allerede eksisterende litteratur. Litteraturen er skrevet av enkeltpersoner og flere personer i fellesskap som i et råd eller direktorat. Tekstene er undersøkelser, rapporter og forskning av samfunnsvitenskapelig- og politivitenskapelig art.

2.2 Forforståelse

"Vi kan prøve å møte et fenomen så forutsetningsløst som mulig, men vi kan ikke unngå at vi har tanker om det" (Tranøy, 1986 gjengitt i Dallan, 2012).

Dette står skrevet under kapittelet om forskerens forforståelse, altså de tankene og oppfatningene forskeren har med seg inn i arbeidet. Det er ikke slik at en ikke kan gjøre et godt arbeid dersom man starter med tanker om temaet man skal undersøke, men en skal være seg bevisst sine tanker da de kan trekke arbeidet ut i feil retning. For å motvirke denne effekten bør vi lete etter det som kan avkrefte våre forhåndsforklaringer (Dallan, 2012, s.118).

Som hyppig bruker av sosiale medier gjennom programmer som Facebook, Messenger og Snapchat i flere år har jeg selv erfart hvilken glede, bekymring og avhengighet som kan følge med opprettelsen av en profil. Selv om jeg i dag er eldre enn oppgavens avgrensning med

ungdom på videregående skole kan jeg huske hvordan det som skjedde på sosiale medier tilhørte oss unge uten at foreldrene nødvendigvis hadde full kontroll på kommunikasjonen og de siste trendene innen nettkulturen.

Min forforståelse om temaet kan stamme fra oppdragelsen jeg har fått om at man ikke skal sende nakenbilder av seg selv til andre. Noen vil kanskje anse dette som en kjedelig holdning, men jeg tenker at det er helt elementært ved bruken av sosiale medier. Satt på spissen kan jeg med dette som bakgrunn si at når et offer har vært dum nok til å sende et bilde av seg selv til noen så må han eller hun også regne med bildedeling som en mulig konsekvens.

2.3 Kildesøk og kildekritikk

Jeg oppdaget raskt i kildesøket at begrepene mobbing, digital mobbing, trakassering og krenkelser ble brukt om hverandre. Normal forståelse av begrepene inneholder mange av de samme negative handlingene som medfører ubehag hos et offer. Selv om oppgavens problemstilling lyder på *krenkelser* ble litteratur med lignende begreper gitt overføringsverdi grunnet likhet mellom begrepene. Forskning gjennomført med en annen aldersgruppe enn avgrensningen på 15-17 år ble også gitt en viss grad av overføringsverdi.

Pensumlisten i faget kriminalitetsforebyggende politiarbeid ved Politihøgskolen ble brukt som teorigrunnlag. Andre tekster om sosiale medier, politiets opptreden på nett og nettkrenkelser ble brukt som tilleggslitteratur. Relevant litteratur fant jeg ved søk i søkemotoren til Deichmanske bibliotek, Bibsys ved skolen og ved åpne søk på Google. Søkeord som ble benyttet var ”forebygging”, ”sosiale medier”, ”seksuelle krenkelser”, ”politi” og ”foreldre”. Ansatte ved skolens biblioteket bidro med aktuelle rapporter, faglærere bidro med tips til nettsider og politiansatte med fagområde ungdom og sosiale medier bidro med erfaringer. Kildene som er brukt står alle listet opp i litteraturlisten.

Ettersom sosiale medier er under stadig utvikling stilles det krav til utgivelsesdato på tekstene for at disse skal være mest mulig oppdaterte. Tekster utgitt rundt fremveksten av Facebook i 2008 skiller seg mye fra dagens tekster i 2017. Jeg har derfor forsøkt å anvende tekster fra nyere tid. Enkelte kilder, som for eksempel internettkilder, har jeg vært mer kritisk til. Disse tekstene fremstår som relevante, men må vurderes kritisk da innholdet ikke alltid like kvalitetssikret som publiserte rapporter. Tekstene er for det meste basert på kvantitative

undersøkelser for å vise hovedtrekk, men også kvalitative data er brukt i besvarelsen for å vise hvordan enkeltpersoner tenker om fenomenet.

3. TEORI

3.1 Kriminalitetsforebyggende politiarbeid

Politidirektoratet skriver følgende om forebygging: ”Forebygging er et positivt ladet ord som innebærer at en uønsket situasjon eller tilstand skal forhindres” (Politidirektoratet 2001, s.7).

Elisabeth Myhre Lie (2015) oppsummerer det i korthet med ”å være i forkant” (s.19).

I lov av 4. August 1995 nr. 53 om politiet (Politi-loven) § 1, 2.ledd følger det klare krav til at politiet skal sikre borgernes rettssikkerhet, trygghet og velferd for øvrig gjennom *forebyggende*, håndhevende og hjelpende virksomhet. Den forebyggende oppgaven stilles dermed som en av de grunnleggende elementene for politimyndigheten. Med politimyndighet menes enhver som innehar politimyndighet etter politi-loven § 20. Kravene til de definerte oppgavene som forebygging blir spesielt tydelig ved ordvalget ”skal” i motsetning til situasjoner der ”kan” og ”bør” åpner for valgmuligheter. Politiet er dermed pliktet til å arbeide forebyggende.

Mye av politiets kriminalitetsforebyggende arbeid handler om informasjonsdeling og det å motivere til en holdningsendring, skriver Lie (2015, s.66). For at holdningsendringen skal føre til faktisk endring i atferd må en kjenne til hva en holdning er og hvordan holdninger påvirkes. En holdning består av komponentene tanker, følelser og handlinger. Alle komponentene bør appelleres til dersom en holdning skal endres. Holdninger henger midlertidig tett sammen med nettverk og gruppetilhørighet. Selv om alle komponentene er aktivisert kan det være vanskelig å endre sin holdning i frykt for å tape ansikt ovenfor gruppen vi identifiserer oss med, sier Lie (2015, s.67). Ved å kjenne til komponentene og påvirkningsfaktorer for holdningsendringer kan politiet lykkes bedre med forebygging.

3.2 Fenomenforståelse

Suseg et. al. (2008) forteller om ungdom som sender bilder eller film tatt med egen mobiltelefon. Bildene kan være sendt som humoristiske eller som seksuelle bilder tiltenkt venner eller kjæreste, men som gis en annen betydning dersom de deles eller gjøres tilgjengelig for andre enn den de i var tiltenkt. Det er ikke straffbart å sende intime bilder av seg selv, men det straffbare trer inn når disse bildene deles videre mot den avbildedes ønske.

En undersøkelse¹ gjort av Berit Skog (2015) ved NTNU viser at ca. 30 % av 1142 Snapchat-brukere i alderen 13-24 år har sendt intimbilder av seg selv. I aldersgruppen 15-17 år svarte 61 % av har mottatt intimbilder og 25 % av den samme aldersgruppen svarte at de hadde sendt slike bilder. Tallene viser et utbredt fenomen. Statistikk over det samme feltet viser at nærmest like mange gutter som jenter svarer at de har sendt nakenbilde av seg selv (Medietilsynet, 2016). Likevel er jenter overrepresentert når det gjelder offer og utøver av krenkelser på nett (Pedersen, 2013 gjengitt i Svensson og Dahlstrand, 2014).

Skog (2015) forklarer fenomenet ut i fra flere mulige årsaker. Den første er egenskapene til Snapchat ved at bildet forsvinner etter tilmålte sekunder. Ved at bildet er synlig i tilmålte sekunder åpner programmet for impulsive handlinger og minskede intimsperre som å dele nakenbilder i stedet for et dandert glansbilde egnet for permanente sider som Facebook. Andre årsaker for deling av intimbilder er som en flørtestrategi gjennom eksponering av egen kropp. Den siste årsaken i undersøkelsen til Skog er at sending av nakenbilder kan fungere som norm i en ungdomsgruppe. I undersøkelsen viser hun til at deling av intimbilder kan gi tilhørighet i en gruppe og inngår ofte som et kriterium for innpass i enkelte ungdomsmiljøer.

3.3 Lovverk

Utgangspunktet for opptreden på nett er den generelle ytringsfriheten etter Grunnlovens §100, men denne friheten tilhører de relative frihetene som kan innskrenkes av hensynet til andre interesser som vern av privatlivet (Wessel-Aas, 2015, s.77). Innholdet i en av de mest aktuelle reglene ble for mange kjent gjennom karakteren Noora i dramaserien ”SKAM” som ble sendt på NRK høsten 2016. I serien gir hun motspilleren sin en redegjørelse av blant annet

¹ Undersøkelsen er ikke publisert forskning, men en spørreundersøkelse gjennomført av førsteamanuensis ved NTNU Berit Skog under Forskningsdagene i Trondheim i 2015. Ettersom Skog er ansatt som forsker ved det anerkjente universitetet anvendes kilden i oppgaven.

straffelovens § 204 a etter at han tok et nakenbilde av henne mens hun sov. Noora viser til en paragraf i straffeloven av 1902, men bestemmelsen er ført videre i straffeloven av 2005 under § 311. Det er i følge denne bestemmelsen ulovlig å produsere, tilby, overlate til en annen, gjøre tilgjengelig og besitte bilder som seksualiserer barn. Det følger av § 311, 2.ledd at betegnelsen ”barn” omfatter alle personer som er eller fremstår som under 18 år. Denne oppgavens aldersavgrensning er ungdom mellom 15-17 år, altså barn. Ved å lagre eller videresende et nakenbilde kan man altså bli tiltalt for seksuelle overgrep mot barn.

Videre er Åndsverkloven (åvl.) § 45 C en sentral regel å kjenne til. Av denne bestemmelsen følger hovedregelen: ”Fotografi som avbilder en person kan ikke gjengis eller vises offentlig uten samtykke”. Et av unntakene fra hovedregelen er dersom det er av allmenn interesse. Publikasjoner i sosiale medier er sjelden av allmenn interesse og deling i sosiale medier følger dermed hovedregelen om krav til samtykke, skriver Wessel-Aas (2015, s.87). ”Samtykke til å bli fotografert er ikke det samme som samtykke til publisering, i f.eks sosiale medier” (Wessel-Aas 2012, gjengitt i Sunde, s.172). Man er selvstendig ansvarlig for det man selv publiserer og man blir ikke ansvarsfri ved å dele noe som allerede er delt av noen andre (Wessel-Aas, 2015, s.99).

Det finnes foreløpig lite rettspraksis i denne typen saker. I juni 2016 avsa Høyesterett en dom på 120 dager ubetinget fengsel til en 21 år gammel mann etter at han ulovlig lastet ned og delte over 36.000 bilder, hovedsakelig nakenbilder, uten samtykke fra de fotograferte. Høyesterettsdommen HR-2016-2263-A (Snapchat-saken), beskrives som en viktig dom der den representerer en av de første på sitt område. Høyesterett vektla blant annet at det er svært vanskelig å få slettet bilder fra nettet og at denne type lovbrudd dermed kan utgjøre en livslang krenkelse for de berørte (Kripos, 2016). Til tross for økende fokus og flere saker, viser undersøkelser at mange ungdommer ikke kjenner innholdet i lovverket (Hegg, Berggrav og Lang-Holmen, 2015).

4. DRØFTING

Hva kan så politiet gjøre for å forebygge seksuelle krenkelser mellom 15-17 åringer på sosiale medier? I dette kapittelet skal jeg ta for meg tre hovedområder som kan være sentrale i politiets forebyggende arbeidet. De tre områdene er bygget opp etter et innledende avsnitt og deretter følger drøfting med bruk av ulike kilder og egne refleksjoner.

4.1 Politiets tilstedeværelse på Internett

Kripos opprettet i 2014/15 prosjektet ”Politiets tilstedeværelse på Internett”. Prosjektet resulterte i en rapport² og opprettelse av den første patruljen på nett; Politiets nettpatrulje. I følge Kripos (2016) finnes det tre hovedformer for tilstedeværelse. Den første er den rene informasjonskanalen, den andre er politioppgaver som skjer åpent (uniformert) og den tredje er skjulte politioppgaver (sivil). Disse tre formene går noe over i hverandre og brukes gjerne også om hverandre. De to første kanalene er åpne og det er ingen tvil om at politiet er til stede, som på Facebook-gruppen ”Politiet i Oslo” eller @Oslopolitiops på Twitter. Den tredje kanalen er skjult og tilstedeværelsen handler om å ikke bli identifisert som politi.

Politiet har på den ene siden en forebyggende mulighet i åpen tilstedeværelse på Internett. Gjennom å være synlig på Internett viser politiet seg tilgjengelige for publikum og åpner for relasjonsbygging. ”Ved hjelp av Facebook har vi klart å senke terskelen for å ta kontakt,” uttalte en tidligere kommunikasjonsrådgiver i Telemark politidistrikt til bladet Norsk politi nr. 4/2010. Med økt bruk av sosiale medier i befolkningen er det nærliggende å tro at denne uttalelsen også er aktuell i dag. I samme utgave av bladet uttalte en representant fra Politidirektoratet (POD) seg om de nye kanalene: ”Politiet skal være til stede der folk møtes, om det så er skole, ungdomsklubber eller Facebook,” sa daværende kommunikasjonsdirektør i POD Svein Holtan. Gjennom tilgjengelighet kan ungdommen lettere ta kontakt med tips og spørsmål. Opp mot oppgavens problemstilling kan dette være spørsmål om seksuelle krenkelser som ungdommen lurere på. Hva står i loven, hva politiet mener eller hjelp dersom man har sendt intimbilder kan tenkes som eksempler. Fordelen med å være på nett er at ungdommen kan stille spørsmålene og få svar der de er, uten å måtte møte på en politistasjon eller ringe innenfor arbeidstiden. Undersøkelsen Barn og Medier 2016 gjennomført av Medietilsynet (2016) viser at 97 % av ungdom mellom 15-16 år har tilgang til data og seks av

² Rapporten ”Politiets tilstedeværelse på internett” tar for seg norsk politi sin tilstedeværelse på Internett, og viser blant annet at det er for lite tilgjengelig kunnskap om temaet (Kripos, 2015).

ti i den samme aldersgruppen svarte at de brukte sosiale bildedelingstjenester daglig. Aldersgruppen 15-17 år er dermed en svært aktiv brukergruppe av sosiale medier. Sosiale medier vil derfor kunne være en god kommunikasjonskanal å være tilgjengelig i for denne gruppen ungdom.

På motsatt side ser man hvordan den åpne tilstedeværelsen utfordres av ungdommens nettkultur. Dagens nettkultur kjennetegnes blant annet ved lukket kommunikasjon i samtaler og grupper som nevnt tidligere i begrepsavklaringen av Facebook. Lukkede samtaler mellom få deltakere gjør det vanskelig å få tilgang ved at man ofte må inviteres med for å ta del i det som skjer. Ved å opptre med en åpen profil tilhørende politiet er det nærliggende å tro at politiet vil bli holdt utenfor mye av ungdommens aktivitet i de lukkede gruppene på sosiale medier. Overgangen til lukkede samtaler kan tyde på at ungdommen søker det private livet på Internett uten et ønske om verken foreldrenes eller politiets deltakelse. Vil dette si at politiets forebyggende arbeid stopper her?

Politiet har en annen forebyggede mulighet gjennom skjult tilstedeværelse på Internett. Dette kan for eksempel gjøres ved å ikke identifisere seg som politi, slik Kripos legger i metoden skjult tilstedeværelse. Den skjulte tilstedeværelsen kan i praksis gjennomføres ved at politiet oppretter profiler med fiktive navn. I stedet for å opptre med profiler som "Politiet i Oslo" kan politiet arbeide under oppdiktete personnavn. På denne måten kan politiet få et innblikk i ungdommens digitale aktivitet slik den egentlig er uten at innholdet er tilpasset utenforstående. Med dette mener jeg at ungdommens opptreden med språket, kommentarer og bilder som deles på sosiale medier ikke er endret som det kanskje ville vært dersom det var kjent at politiet så aktiviteten. Gjennom fiktive profiler kan politiet dessuten tenkes å ha en større mulighet for innpass i lukkede Facebook-grupper forbeholdt ungdom. Som en offentlig Facebook-profil tilhørende politiet kan man raskere oppleve å bli nektet tilgang til den lukkede aktiviteten enn en profil med et helt alminnelig navn.

La oss nå si at politiet får innpass i en av ungdommens lukkede grupper med en fiktiv profil. Hvordan kan politiet være sikker på at det som skjer og informasjonen som fremkommer er så ufiltrert og ekte som den fremstår? Svaret på dette er at det vanskelig kan gjøres. Informasjonen kan sjeldent verifiseres som hundre prosent pålitelig. I en lukket gruppe kan det tenkes at politiets fiktive profil er gitt tilgang av de andre deltakerne med hensikt. Med hensikt om å lure eller villedde den ukjente profilen med feilinformasjon. Politiet kan på denne

måten stå i fare for å få et mer feilaktig bilde enn den ekte digitale aktiviteten som de ønsker å avdekke.

Kripos (2016) betegner kommunikasjon over Internett med mulighet for en-til-mange eller mange-til-mange kommunikasjon som svært effektivt. Denne nettverksstrukturen kan politiet benytte seg av i det forebyggende arbeidet. Facebook-siden "Politiets nettpatrulje – Kripos" har i dag over 23.000 følgere³. Dette vil si at gjennom et enkelt tastetrykk kan informasjon potensielt sendes ut til like mange personer. Innlegg delt igjennom sosiale medier er ikke avhengige av personlige møter til samme tid eller sted, men informasjonen når ut til publikum der de er. Dersom noen av personene som leser politiets innlegg deler innlegget videre med sine kontakter øker spredningen av politiets innlegg ytterligere. På denne måten er Facebook egnet til å nå ut til folk og engasjere bredt. I politiets arbeid med å forebygge seksuelle krenkelser vil sosiale medier være en effektiv måte å nå ut til denne oppgavens målgruppe på 15-17 år som vi tidligere har sett er en stor brukergruppe av sosiale medier. I forebyggende sammenheng kan politiet dele rene informative og opplysende innlegg innen temaet ungdom og sosiale medier. Jeg skal i avsnittet politiets arbeid med ungdom gå mer inn på forslag til innhold i informasjonen.

På en annen side står kommunikasjon over Internett likevel ikke helt uten utfordringer. Informasjon sendt over nett når riktignok publikum der de er, men det betinger at publikum har tilgang til Internett og at de bruker sosiale medier. Vi forstår her at det vil være publikumsgrupper politiets kommunikasjon på sosiale medier ikke vil nå. Denne gruppen kan favne de som ikke har Internett eller bruker sosiale medier. Gruppen favner dessuten også de som bevisst ikke ønsker å følge politiet på sosiale medier. Ettersom majoriteten av aldersgruppen 15-17 år i undersøkelser svarer at de bruker sosiale medier daglig er det nærliggende å tro at årsaken til at informasjonen glipper ikke skyldes mangelen på Internett, men at de ikke følger politiets profiler. Det finnes ingen måte å holde oversikt over hvem som har fått informasjonen fra politiet, og hvem som ikke har fått informasjonen. At gruppen som ikke mottar informasjonen heller ikke kan måles eller identifiseres forsterker utfordringen. Et forslag til å møte denne utfordringen er å ikke kun arbeide forebyggende på nett, men fortsatt utøve et forebyggende arbeid med personlig kontakt utenfor Internett.

³ Se Facebooksiden "Politiets nettpatrulje – Kripos" <https://www.facebook.com/nettpolitiet/?fref=ts>.

4.2 Politiets arbeid med ungdom

Økt databruk har ført til uttalelser som ”Kriminaliteten har flyttet seg fra gata til data”. En uttalelse som i følge Lie (2015, s.76) må nyanseres. Begrunnelsen for dette er forskning som viser at ungdom i dag oppfører seg generelt bedre enn ungdom før. Viggo Vestel (NOVA, 2014) gav under et foredrag et tilbakeblikk på ungdommens historie. Fra truende subkulturer på 1950-tallet, langhårede grafittimalere på 1960-tallet, housekultur med ecstasy på 1990-tallet til dagens bilde av ungdom. Ungdom i dag drikker mindre, begår mindre kriminalitet, trives bedre, oppfører seg bedre og tilbringer mer tid hjemme i følge Vestel. Likevel viser kriminalstatistikk over anmeldte forhold i 2015/16 (Statistisk Sentralbyrå, 2017) en økning i seksuelle krenkelser. 2016 står som det året med klart høyest nivå i denne kategorien. Selv om kriminalstatistikken omhandler det samlede tallet anmeldelser uansett alder gir den grunn til å tro at økningen også gjelder for aldersgruppen 15-17 år da disse inngår i det samlede tallet.

Det å bevisstgjøre ungdom om netttadferd ble tidlig et tema ved oppstarten av sosiale medier. I en rapport (Suseg et al., 2008, s.10) som ble publisert på samme tid som de første sosiale mediene kom ble bevisstgjøring av ungdom fremhevet som en målsetting for det forebyggende arbeidet. Nesten et tiår senere ble igjen tiltaket om informasjon ut til ungdommen som trukket frem som en måte å forebygge seksuelle krenkelser på nett (Hegg, et al. 2015, s.23). Denne tanken har støtte i teorien bak politiets forebyggende arbeid: ”Det å bevisstgjøres både med tanke på egen og andres nettbruk er en viktig faktor når det gjelder mobbing, trusler og overgrep, sier forfatteren Lie (2015, s.76). Men informasjon kan være så mangt. Hva vil være hensiktsmessig informasjon for å forebygge seksuelle krenkelser?

Et forslag til innhold i informasjon fra politi til ungdom er hva som faktisk står i loven og konsekvenser av lovbrudd (Lie 2015, s.92). Undersøkelser viser at mange ungdommer har liten kunnskap om at lover og regler som ellers gjelder i samfunnet også gjelder på nettet (Hegg et al., 2015). Et eksempel på en som hevdet at reglene omkring deling og oppbevaring av nakenbilder var ukjente var den 21 år gamle mannen som av Høyesterett ble dømt til ubetinget fengsel i ”Snapchat-saken” (Wignæs, Quist og Spets, 2016, s.21). Mange unge har nok fått kunnskapen om hva som er lovlig og ulovlig fra både foreldre og skole, men trenger kanskje en påminnelse også fra politiet.

På den andre siden er det ikke nødvendigvis slik at politiet gjennom informasjon er sikret å forebygge seksuelle krenkelser mellom ungdom. Lie (2015, s.68) forteller at intens

argumentasjon som press til holdningsendring vil kunne utløse motstand til endring. Jo sterkere et menneske opplever den personlige friheten som truet, jo hardere vil mennesket stritte imot, skriver Lie videre. Her ser man faren for at intens argumentasjon fra politiet om lov og rett kan ha motsatt effekt på ungdommen. Tenårene beskrives av blant annet Aalen (2013, s.48) som en livsfase hvor man er uforholdsmessig opptatt av hva andre synes om en. En periode som for mange handler om å finne sin identitet, ofte gjennom å gå sin egen vei. Setter vi mange ungdommers ønske om å bestemme selv i sammenheng med oppfordringer fra politiet om hvordan og hvorfor man skal ta de antatt beste valgene ser vi en utfordring. Dersom ungdommens egen selvbestemmelsesrett på sosiale medier oppleves truet, kan dette gjøre dem mindre mottakelige for informasjon.

Leserinnelegget til Margrethe (15) i Si;D, Aftenpostens side for unge mellom 13 og 21 år, viser nettopp en bekreftelse på dette. I innlegget skriver hun at sending av nakenbilder kan være positivt for både avsender og mottaker. At en jente sender nakenbilde viser at hun er fornøyd med seg og et kompliment som svar vil oppleves positivt hos henne. Det positive for gutten som mottar bildet er at jenta ikke hadde sendt bilde dersom hun ikke likte ham (Aftenposten, 2016). Selv om dette er et anekdotisk bevis ved å være basert på et enkelttilfelle, så viser det likevel en holdning hos ungdom som kan gi motstand til endring. Den noe utfordrende løsningen vil da å finne balansen mellom politiet som holdningsskaper og ungdommens opplevelse av egen selvbestemmelsesrett.

Et annet forslag til innhold i informasjonen til 15-17 åringene er den kriminelle lavalderen. Den kriminelle lavalderen følger av straffeloven av 2005 § 20, 1.ledd, bokstav a og er i Norge på 15 år. Dette innebærer at lovbrudd begått etter fylte 15 år medfører straffeansvar etter lovens krav til tilregnelighet. Straffbarhetsgrensen, sammen med innreisenekt i USA og begrensninger i jobbmuligheter som konsekvens av lovbrudd er langt i fra en uttømmende liste, men aktuelle eksempler for denne aldersgruppen under utdanning. Forskning viser en tydelig sammenheng mellom videregående skole og karriere, forteller forsker og foredragsholder Anders Bakken ved Seksjon for ungdomsforskning, Høgskolen i Oslo og Akershus (NOVA, 2014). Dette fordi skolegangen på videregående er avgjørende for videre utdanningsløp og jobbmarkedet. Med skolegangen som en inngangsport for mange yrker kan politiet stille ungdommene spørsmålet om de er villig til å la mulighetene gå til spille ved konsekvensene seksuelle krenkelser på sosiale medier kan medføre.

Sett fra en annen side er ikke informasjon til ungdom om konsekvensene nødvendigvis oppskriften på å lykkes med det forebyggende arbeidet. Leder for Kors på halsen, hjelpeorganisasjon i Røde Kors, Nelli Kongshaug sier i et intervju at ungdom ikke utvikler konsekvenstenkning før tidlig 20-årene og at impulsiviteten dermed ofte er årsaken til problemene i sosiale medier (TV2 Nyhetene, 17.04.16). Denne forklaringen får vitenskapelig støtte hos hjerneforsker ved Akershus sykehus, Kaja Nordgren. ”Konsekvenstankegangen er en av de mest kompliserte delene av hjernen og noe av det siste som utvikles,” forteller hun i Vignæs et al. (2016, s.26). Hun utdyper videre at hjernen først er ferdig utviklet når man er 25-30 år. Med disse forklaringene ser vi at informasjonen om konsekvenser gitt av politiet kan forsvinne bak den iboende impulsiviteten hos denne oppgavens aldersgruppe på 15-17 år.

4.3 Politiets arbeid med foreldrene

Forfatterne Hegg et al., (2015) peker på de nye kommunikasjonsformene som en av utfordringene med unges nettbruk. Aalen (2015) skriver i sin bok om sosiale medier at Facebook i dag anses av de unge som noe kjedelig, for de ”voksne” og at tenåringer har gått over til lukkede kanaler som Messenger. Forsking, presentert av Øystein Gilje ved Universitetet i Oslo (NOVA, 2014), forklarer at ungdom finner lite spenning i den åpne Facebook-gruppen og at spenningen først oppstår når gruppene lukkes. Det er med denne spenningen at dagens problemer også oppstår. Stadig flere unge opptrer dessuten med flere profiler. Den ene profilen er den såkalte åpne profilen som er for familie og følgere man ikke vet hvem er. Den andre er bare tilgjengelig for de nærmeste eller en spesielt utvalgt gruppe. ”Barna lever i to verdener. De lever doble liv, noen ganger triple liv” siteres en ansatt som jobber med ungdom i Berggrav og Hegg (2014, s.21).

Følgen av dette blir at foreldre mister kontrollen ved at de ikke kan se hvem barnet kommuniserer med og hva det snakkes om. Foreldrenes mulighet for sosial kontroll over barna forsvinner som en konsekvens av overgangen til hemmelige grupper, skriver en politioverbetjent i Oslo politidistrikt med ungdom og sosiale medier som fagfelt (Storsveen, 2015). Søken etter privatliv i hemmelige grupper på sosiale medier kan i følge politioverbetjenten beskrives som en hjemme-alenefest, hvor foreldrene ikke er tilstede og alt er lov. Selv om sosiale medier for mange unge oppleves som en tilværelse med uklare regler og mindre foreldrekontroll, fritar ikke dette foreldrene fra foreldreansvaret. Barne- og likestillingsdepartementet (2016) definerer foreldreansvaret som ”den rett og plikt foreldre har

til å bestemme for barnet i personlige forhold”. Dette betyr at så lenge barnet er under 18 år skal foreldrene oppdra barnet sitt gjennom å skape gode holdninger og lære barna hvilken oppførsel som forventes av dem i samhandling med andre.

Til tross for at foreldrene innehar hovedansvaret gjennom et lovfestet foreldreansvar betyr ikke det at politiets rolle forsvinner. Forfatteren Lie (2015) hevder at: ”Der ungdom tidligere ønsket å bli alt annet enn sine foreldre, er foreldrene i dag ungdommens viktigste rollemodeller” (s.77). Forsker ved Høgskolen i Oslo og Akershus Helene Aaseth (NOVA, 2014) viser til tall fra en undersøkelse om at 9 av 10 unge oppgir å være fornøyd med familien sin. Nøkkelen i dagens unges hverdagsliv kjennetegnes av at foreldrene har fått fornyet tillitt og deres meninger gis større betydning hos ungdommen enn før, forteller forskeren Viggo Vestel (NOVA, 2014). Foreldrenes naturlige og betydningsfulle del i ungdommens liv gjør dem til en av politiets viktigste samarbeidspartnere og en sentral mulighet i det forebyggende arbeidet. Hva kan så et slikt samarbeid med foreldrene inneholde? Ett forslag er informasjonsdeling.

En tradisjonell arena for informasjonsdeling mellom politi og foreldrene er foreldremøter. ”Foreldremøter er hovedarenaen for å ansvarliggjøre de foresatte og for å fremme samarbeidet mellom foresatte, skolen og politiet,” forteller Lie (2015, s.88). På foreldremøter kan informasjonen gå *fra* politiet til foreldrene som informasjon, opplysning og veiledning. Gjennom sitt tette arbeid med ungdom og i egenskap av å være en annen enn foreldrene får ofte politiet mer og en annen type informasjon enn den foreldrene får. Tidligere i oppgaven ble særlig informasjon som konsekvenser og erfaringer foreslått som aktuell informasjon for ungdommen. For foreldrene kan det tenkes at informasjon om trender, farer ved nettbruk og råd til nettvett er mer aktuelt. På foreldremøter kan informasjonen også gå *fra* foreldrene *til* politiet. Gjennom å stille spørsmål, dele utfordringer og tipse politiet om saker som kan være av interesse kan foreldrene få svar og politiet mer kunnskap. Mulighet for gjensidig informasjonsdeling representerer en positive side med foreldremøter.

På lik linje med en positiv side kan politiet på foreldremøter også ha en negativ side. Foreldre eller foresatte med en annen holdning til politiet enn som en naturlig samarbeidspartner kan tenkes å reagere med irritasjon fremfor takknemlighet på tilstedeværelsen. Bakgrunnen for denne holdningen kan skyldes et dårlig forhold til politiet fra tidligere erfaringer. Vil foreldrenes negative holdning kunne hemme politiets forebyggende arbeid? Ikke

nødvendigvis. Den negative oppfattelsen vil i følge teorien til Lie (2015) kunne reduseres med en vennlig og imøtekommende politirolle. Rådgiving og ros til foreldrene bør benyttes på lik linje med advarsler og pekefinger (s.84-88). Ved å styrke foreldrerollen gjennom rådgiving kan de foresatte oppnå en økt tro på seg selv og lettere akseptere politiets ønske om å samarbeide. Gjennom å gi uttrykk for at man ønsker et samarbeid med foreldrene og ikke ønsker å frata dem sin autoritet som forelder kan det tenkes å redusere noe av motvilligheten til politiets tilstedeværelse på foreldremøter.

Videre har politiet en forebyggende mulighet i andre aktører som også jobber med feltet ungdom og sosiale medier. Jeg skal ikke gå inn på det tverrfaglige samarbeidet da det går utover oppgavens avgrensning, men nevner det likevel for å belyse en forebyggende mulighet for politiet opp mot foreldrene. Forfatteren Bjørkeng (2011) viser i sin bok til Barnevakten og Medietilsynet som de største aktørene innen rådgiving. Noen av rådene som gis av disse to aktørene og flere, er behovet for regler og rammer i familien. ”Reglen om å aldri, ikke under noen omstendigheter, kle seg naken foran kamera er et minimum som alle foreldre bør slutte seg til,” skriver Bjørkeng (2011, s.59). Et annet råd som går igjen hos flere er viktigheten av tillitt og at det viktigste er at barna vet de kan komme til foreldrene uansett hva det skulle være. Om dette skriver Bjørkeng (2011) følgende: ”Hvis forholdet mellom barn og foreldre er bygget på gjensidig tillitt øker sjansen for at foreldrene får høre om det negative som har skjedd eller er i ferd med å skje” (s.50). Hensikten min med å trekke frem noen av rådene er for å gi et bilde av rådene som finnes på sider innen nettvett og rådgiving. Dette er ikke bare nyttig for foreldrene, men også råd som kan inspirere politiet i deres informasjonsarbeid.

5. AVSLUTNING

I denne oppgaven har jeg sett på hvordan politiet kan forebygge seksuelle krenkelser mellom 15-17 åringer på sosiale medier. Besvarelsen av problemstillingen baserte jeg på det generelle forebyggende arbeidet, uten å gå i dybden på de ulike arbeidsmetodene. Jeg har søkt å finne svar på problemstillingen ved å belyse tre hovedområder.

Innledningsvis i oppgaven redegjorde jeg for sosiale medier og noen kjennetegn ved ungdommens nettkultur, som lukket kommunikasjon. Politiets rolle i samfunnet er å beskytte publikum. Når deler av publikum lever mye av livet sitt gjennom sosiale medier stilles det krav til politiets tilstedeværelse også her. For å kunne forebygge krenkelser av seksuell art viste arbeidet med oppgaven at politiet må ha kunnskap om fenomenet.

Et av hovedtemaene i oppgaven var på den ene siden informasjon til ungdommen om lovverk og konsekvenser da reglene omkring opptreden på nett for noen unge er uklare. Oppgaven viste på den andre siden en ungdomstid med et ønske om å gå sin egen vei som et motsetningsforhold til dette. Dette ble belyst med teorien til Lie (2015) om at for intens argumentasjon kan skape motstand til holdningsendring hos ungdom.

Et annet hovedtema var politiets samarbeidet med foreldrene. Forskning viser at foreldrene har en styrket rolle hos ungdom og står derfor som politiets viktigste samarbeidspartner. Foreldremøter presenteres av Lie (2015) som en tradisjonell arena for informasjonsdeling mellom politi og foreldre. Oppgaven belyste videre et motsetningsforhold i samarbeidet gjennom enkelte foreldres ønske om en barneoppdragelse uten politiets deltakelse.

Besvarelsen av oppgaven gir ingen endelig løsning på hvordan politiet kan forhindre seksuelle krenkelser mellom 15-17 åringer på sosiale medier. Likevel kan oppgavens innhold være et verdifullt bidrag til politiets videre forebyggende arbeid med ungdom og sosiale medier.

6. LITTERATURLISTE

- Aalen, I. (2013). *En kort bok om sosiale medier* (1.utg). Oslo: Fagbokforlaget.
- Aalen, I. (2015). *Sosiale medier* (sist oppdatert: 24.mars 2015). Hentet 03. april 2017 fra: https://snl.no/sosiale_medier
- Aftenposten (2016). *Det er ikke bare negativt å sende nakenbilder*. Aftenposten. Publisert. 1.september 2016. Lest: 1.september 2016.
- Barne- og likestillingsdepartementet (2016). *Foreldreansvar*. Hentet 03. april 2017 fra: <https://www.regjeringen.no/no/tema/familie-og-barn/innsiktsartikler/foreldreskap/foreldreansvar/id749199/>
- Berggrav, S. og Hegg, K. (2014). *Dobbeltliv: Forebygging av mobbing, hatprat og seksuelle krenkelser på internett*. Hentet 03. april 2017 fra: <https://www.reddbarna.no/nyheter/dobbeltliv-paa-nettet> Oslo.
- Dallan, O. (2007). *Metode og oppgaveskriving*. Oslo: Gyldendal Norsk forlag.
- Dallan, O. (2012). *Metode og oppgaveskriving* (5. utg.). Oslo: Gyldendal akademisk.
- Hegg, K., Berggrav, S., Lang-Holmen, P. (2015) *Tull eller trussel? Forebygging av kriminalitet på nettet*. Hentet 03. april 2017 fra: <https://www.reddbarna.no/nyheter/trusler-i-sosiale-medier> Oslo.
- Lie, E. M. (2015). *I forkant: Kriminalitetsforebyggende politiarbeid* (2.utg). Oslo: Gyldendal akademisk.
- Kripos (2016). *Høyesterett med dom i Snapchat-saken: - En svært viktig dom*. Hentet fra: https://www.politi.no/kripos/nyhet_16439.xml
- Marthinsen, S. T. (2016). *Brukertallene i sosiale medier*. Hentet 03. april 2017 fra: <http://sosialkommunikasjon.no/brukertallene-i-sosiale-medier/>
- Medietilsynet (2016) *Barn & medier 2016: 9-16 åringers bruk og opplevelse av medier*. Hentet 03. april 2017 fra http://www.medietilsynet.no/globalassets/publikasjoner/barn-og-medier-undersokelser/2016_barnogmedier.pdf
- Suseg, H., Grødem, A. S., Valset, K. og Mossige, S (2008). *Seksuelle krenkelser via nettet – hvor stort er problemet?* Hentet fra: <http://www.hioa.no/Om-HiOA/Senter-for-velferds-og-arbeidslivsforskning/NOVA/Publikasjoner/Rapporter/2008/Seksuelle-krenkelser-via-nettet-hvor-stort-er-problemet>
- NOVA (2014). *Ungdatakonferansen 2014*. Video av konferansen 11.11.2014 hentet 03.april 2017 fra: <http://www.hioa.no/HiOA-tv/Tidligere-sendinger/Ungdatakonferansen-2014>
- NRK (2016). Sesong 2, episode 10:12. Hentet 03. april 2017 fra:

- <https://tv.nrk.no/serie/skam/MYNT15001016/sesong-2/episode-10>
- Norsk politi, nr. 4/ 2010 (2010). *Den twitrende politimesteren*. Hentet 03. april 2017 fra: https://www.politi.no/vedlegg/lokale_vedlegg/politidirektoratet/Vedlegg_981.pdf
- Norsk politi, nr. 4/ 2010 (2010). *Sosiale medier er opplagte arenaer for politiet*. Hentet 03. april 2017 fra: https://www.politi.no/vedlegg/lokale_vedlegg/politidirektoratet/Vedlegg_981.pdf
- Statistisk sentralbyrå (2017). *Anmeldte lovbrudd 2015-2016*. Oslo: Statistisk Sentralbyrå. Hentet 03. april 2017 fra: <https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/statistikker/lovbrudda/aar/2017-03-06>
- Politidirektoratet (2001). Strategiplan for forebyggende politiarbeid 2002-2005. Hentet 03. april 2017 fra: https://www.politi.no/vedlegg/lokale_vedlegg/politidirektoratet/Vedlegg_377.pdf
- Skog, B. (2015). *Intime "snapper"*. Hentet 03. april 2017 fra: <http://forskning.no/blogg/berit-skogs-blogg/intime-snapper>
- Storsveen, A. K. (2015). *Fenomenet – barn og unges digitale liv*. Pdf-fil hentet 03. april 2017 fra politiets fagportal - KO:DE.
- Sunde, I. M. (2016). *Datakriminalitet: En fremstilling av strafferettslige regler om datakriminalitet*. Fagbokforlaget.
- Thurén, T. (2009). *Vitenskapsteori for nybegynnere, kap 9*. Oslo: Gyldendal akademisk.
- TV2 Nyhetene (2016). *Video spredte seg på nett: - Vet ikke hvor store konsekvensene kan bli*. Nyhetssendingen sett 17. april 2016 fra: <http://www.tv2.no/v/1036459/> 03. april 2017.
- Svensson, M. og Dahlstrand, K. (2014). *Nätkränkingar- Svenske ungdomars normer og beteende*. Hentet 03. april 2017 fra: <https://www.mucf.se/publikationer/natkrankningar>
- Vignæs, M. K., Quist, C. og Spets, K. (2016, 20.08). VG Helg: Sex uten grenser. *Verdens Gang*, s.26.
- Wessel-Aas, J. (2015). *Jus og sosiale medier* (2.utg). Oslo: Kommuneforlaget AS.

Rettskilder

HR-2016-2263-a (*Snapchat-dommen*). Hentet 03. april 2017 fra:

<https://lovdata.no/dokument/HRSTR/avgjorelse/hr-2016-2263-a>

Politi-loven (1995) Lov om politiet av 08.04.1995. Hentet 03. april 2017 fra:

<http://lovdata.no/dokument/NL/lov/1995-08-04-53>

Politiinstruksen (1990) Alminnelig tjenesteinstruks for politiet av 22.06.1990. Hentet 03. april

2017 fra: <https://lovdata.no/dokument/INS/forskrift/1990-06-22-3963>

Straffeloven (1902) Almindelig borgerlig straffelov av 22.mai 1902 nr.5. Hentet 03. april

2017 fra: <https://lovdata.no/dokument/NLO/lov/1902-05-22-10>

Straffeloven (2005) Lov om straff av 20.05.2005. Hentet 03. april 2017 fra:

<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-05-20-28?q=straffeloven%202005>

Åndsverkloven (1961) Lov om opphavsrett til åndsverk av 05.12.1961. Hentet 03. april 2017

fra <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1961-05-12-2?q=%C3%A5ndsverkloven>

Selvvalgt litteratur

Aalen, I. (2015) *Sosiale medier* (1.utg.) Oslo: Fagbokforlaget (250 sider)

Bjørkeng, P. K (2011) *Nettkidsa: Barnas digitale hverdag* (1.utg.) Oslo: Cappelen Damm (173 sider)

Staksrud, E. (2013) *Digital mobbing. Hvem, hvor, hvordan, hvorfor og hva kan voksne gjøre?* (1.utg.) Oslo: Kommuneforlaget AS (165 sider)

Totalt: 588 sider.